

Over de Tweede Wereldoorlog

Op de bon

In de oorlog waren heel veel goederen op de bon. Koffie, brood, vlees, bloem, melk, kaas, boter enz. waren allemaal levensmiddelen die gerantsoeneerd werden. Met die bonnen kreeg je een systeem waarbij schaarse goederen en voedsel zo eerlijk mogelijk verdeeld werden over de bevolking. Via distributiekantoren werden distributiestamkaarten en bonnen verstrekt. Doordat steeds meer producten schaars werden (en alleen met een bon verkrijgbaar waren) kwamen sommige mensen tekort, zeker naarmate de oorlog langer duurde. Een beproefde manier om dit tekort aan te vullen was naast smokkelen ook de zwarte markt of sluikehandel. Zwarte handel was echter strafbaar.

In het begin van de oorlog werd dat nog afgedaan met boetes maar naarmate de bezetting langer duurde stonden er strenge gevangenisstraffen op. We weten niet met zekerheid of het onderstaand bericht uit de Terneuzensche Courant van 26 september 1941 onder de zwarte handel valt, maar het heeft er wel alle schijn van:

“Aan J. van H., een slager uit Hengstdijk, gem. Vogelwaarde, oud 47 jaar, is ten laste gelegd, dat hij op of omstreeks 14 juni 1941 te Hengstdijk circa 217 kg tarwe, bestemd voor of deel uitmakende van zijn landbouwbedrijf, heeft in voorraad gehad. Blijkbaar werd door hem clandestien aan smokkelaars geleverd.

Eisch: f 50 boete of 10 dagen hechtenis.

Uitspraak: f 30 boete of 10 dagen hechtenis, doch met verbeurdverklaring der tarwe.”

Uit de overlevering begrijpen we dat het op Hengstdijk voor wat betreft de tekorten allemaal wel meeviel. Dat kwam natuurlijk vanwege het feit dat bijna iedereen een moestuin had of bij de boeren in de omgeving aan de meest primaire levensbehoeften kon geraken. Ondanks het verbod te handelen waren er boeren die daar flink van profiteerden door hoge prijzen te vragen, maar er waren er ook die zeer schappelijk waren en soms zelfs aardappelen of uien gratis weggaven.

Tabak, koffie en suiker waren lastigere dingen om te pakken te krijgen. Menige Hengstdijkenaar kweekte dan ook zelf tabak. Of dat spul een beetje te roken was verhaalt de geschiedenis niet.

Voor winkeliers was het bonnensysteem ook geen pretje. Zij moesten de bonnen innemen en zelf inleveren om weer nieuwe producten te verkrijgen. Hoewel niet op Hengstdijk bekend zijn er ook winkeliers overvallen en moesten ze gedwongen hun bonnen inleveren. Meestal leverde dat weinig op omdat bonnen altijd maar een zeer beperkte geldigheidsduur hadden. Verzetsgroeperingen gingen vaak over tot het overvallen van de kantoren waar de bonnen werden bewaard. De daar gestolen bonnen werden vaak verdeeld onder personen die onderduikers hadden, zodat men extra voedsel voor hen kon kopen. Immers onderduikers bestonden formeel niet en konden dus ook geen bonnen bemachtigen. Het systeem van bonnen is pas begin jaren '50 helemaal afgeschaft omdat vanaf dat moment alles in voldoende mate was te verkrijgen.